

The background features a complex, abstract pattern of overlapping lines and rectangular shapes in various shades of blue and teal. The lines are thick and have rounded corners, creating a sense of depth and movement. The shapes are scattered across the frame, with some appearing more prominent than others. The overall effect is a modern, digital aesthetic.

סמלים במדינת ישראל

הדגל האזרחי

דגל מדינת ישראל הוא הדגל הרשמי של מדינת ישראל, אשר מייצג את המדינה, ריבונותה, מוסדותיה ואזרחיה, הן בישראל והן בעולם. דגל זה הוא בעל רקע לבן, ועליו שני פסים אופקיים בצבע תכלת כהה, וביניהם מגן דוד בגוון זהה. ראשיתו של הדגל בימי העלייה הראשונה, והוא אומץ כדגלה של התנועה הציונית מיום היווסדה ב-1897. דגל זה הועדף על פני "דגל שבעת הכוכבים" שהציע בנימין זאב הרצל. לאחר קום מדינת ישראל התלבטה מועצת המדינה הזמנית לגבי דגלה של המדינה. דגל התנועה הציונית נבחר באופן רשמי לשמש כדגלה של מדינת ישראל ב-28 באוקטובר 1948, והוא הועדף על פני רעיונות אחרים, בעיקר בשל הפופולריות הרבה שהייתה לו בציבור היהודי.

אלו

1. אילו ערכים מייצג דגל המדינה?
2. אתרו את שמות הערכים המילון ובארו את פירושם.
3. כתבו את תהליך קביעת "דגל המדינה".
4. מה גרם לתנועה הציונית לבחור דווקא בדגל שנבחר?
5. עליכם ליצור דגל חדש למדינת ישראל. כיצד יראה הדגל? מדוע בחרתם דווקא בעיצוב זה?

הסמל האזרחי

סמל מדינת ישראל הוא מגן אשר במרכזו מנורת שבעת הקנים, משני צדיה ענפי זית ובתחתיתו הכיתוב "ישראל". יש שתי גרסאות של הסמל: באחת מופיעים המנורה, ענפי הזית והמילה "ישראל" בצבע זהוב על רקע כחול עמוק, ובאחרת הם מופיעים בצבע לבן או אפרפר-כסוף על רקע כחול. הגרסה הראשונה משמשת בדרך-כלל כסמל המדינה מוצג כשלעצמו, בעוד הגרסה השנייה משמשת בנס הנשיא או כשהסמל מופיע על-גבי דגלונים. על-גבי מסמכים מוצג הסמל לעיתים קרובות בשחור-לבן (המנורה ויתר האלמנטים לבנים על רקע שחור), ובמוסדות שונים מוצג הסמל כתבליט, בלי הבדל משמעותי בין צבע האלמנטים לצבע הרקע. את הסמל עיצבו האחים גבריאל ומקסים שמיר, והוא נבחר מבין הצעות רבות שהוגשו לוועדת הסמל והדגל שהקימה מועצת המדינה הזמנית. הוועדה פרסמה מכרז ובו קראה לתושבי המדינה להציע הצעות לסמל המדינה. במכרז פורטו המלצות לגבי האלמנטים שייכללו בסמל, אולם הוועדה התחייבה לדון בכל הצעה שתוגש. מאות הצעות הוגשו לוועדה, ובתהליך ארוך נבחרו שלוש הצעות. אלה הובאו בפני מועצת המדינה הזמנית. המועצה החליטה לבחור בהצעה שהגישו האחים שמיר, ביום י"א בשבט ה'תש"ט, 10 בפברואר 1949.

אלון

1. תארו את שתי הגרסאות לסמל המדינה.
2. מהם השימושים השונים לשתי גרסאות הסמל?
3. כיצד נבחר סמל המדינה?
4. מדוע לדעתכם מופיעים דווקא המנורה וענפי הזית בסמל שנבחר?
5. היכן ניתן למצוא את סמל המדינה? כתבו לפחות 2 מקומות.

ההמנון הלאומי

"הַתְּקוּהָה" הוא המנונה הלאומי של מדינת ישראל, ובעבר המנונה של התנועה הציונית. בין מדינות העולם נהוג להנהיג שיר רשמי בעל מלל ולחן בשם- המנון לאומי. השם "המנון" לקוח מהמילה ביוונית- - HYMNONS שפירושו- שיר שבת. את ההמנון נהוג להשמיע בזמן פתיחת וסיום אירועים רשמיים. ההמנון מבטא את השאיפות (רצונות) הלאומיים של העם.

המנון מדינת ישראל נקרא "התקווה". כתב אותו- נפתלי הרץ אימבר, בשנת 1886. במקור, השיר בנוי מתשעה בתים. בהמשך קוצר לשני בתים.

התוכן שלו מבטא את הרצון של העם היהודי להיות עם חופשי במדינת ישראל.

רק בשנת 2004, התקבל חוק בכנסת, בו נקבע כי ה"תקווה" הוא המנון המדינה וכל שינוי בו צריך לעבור בדרך חוקית בכנסת.

אלו

1. השלימו את המילים החסרות:

ההמנון הלאומי של מדינת ישראל הוא: _____ כתב אותו _____ בשנת _____.

במקור ההמנון היה מורכב מ _____ בתים, כיום שרים _____ בתים.

2. כתבו את תוכן ההמנון במילים שלכם.

3. מדוע לדעתכם יש צורך בהמנון?

עוד לא אָבְדָה	כָּל עוֹד בְּלִבִּי
תְּקוּמָתִי,	פְּנִימָה
הַתְּקוּהָה בְּת שְׁנוֹת	נֶפֶשׁ יְהוּדִי
אֲלֵפִים,	הוֹמָיָה,
לְהִיּוֹת עִם חֲפָזִי	וּלְפָאֲתֵי מִזְרַח,
בְּאֲרָצֵנוּ,	קְדִימָה,
אֲרָץ צִיּוֹן	עַיִן לְצִיּוֹן צוֹפִיָּה,
וְיְרוּשָׁלַיִם	

הצבע האומי

הצבעים הלאומיים של ישראל הם התכלת והלבן כפי שהם מוצגים בדגל המדינה. הצבעים הם חלק ממערכת הסמלים הלאומיים של מדינת ישראל ומהווים סמל בלתי פורמלי, אשר אינו מוגן בחוק. למרות אי החקיקה בנושא השימוש בצבעים אלו, כהפגנת פטריוטיות, נפוץ בקרב העם ורשויות המדינה כאחד. מקורם של הצבעים במקרא, והם מופיעים במספר אזכורים. יש המשלבים פתיל תכלת בציצית, שהיא סממן יהודי מובהק. מאחר שצבע התכלת הכהה בדגל דומה מאוד לכחול, רבים מזהים בטעות את הצבעים כחול ולבן כצבעים הלאומיים של ישראל, לדוגמה: כחול ולבן (שיר).

אלו

1. הצבעים כחול ולבן מהווים "סמל בלתי פורמלי". הסבירו מה הכוונה במשפט זה?
2. היכן נפוץ השימוש בצבעים אלו? (2 מקומות)
3. מהו מקור הצבעים?
4. האם אתם מכירים מקורות במקרא אשר מוזכרים בהם צבעים אלו? הביאו דוגמאות.
5. מהי הטעות הנפוצה באשר לצבעים הלאומיים שנבחרו?

המטבע האזרחי

שקל ישן הוא המונח המקובל כיום לשקל - המטבע שהחליף את הלירה הישראלית וששימש כהילך חוקי במדינת ישראל בין השנים 1980 ל-1985, עד להחלפתו בשקל החדש.

סמל השקל עוצב בצורת ש רחבה הנדמית לעריסה, והוא הוכרז באופן רשמי ב-18 במרץ 1980.

הענקת סמל רשמי למטבע היוותה חידוש שכן ללירה הישראלית לא היה סמל מיוחד.

סמל זה הופיע על שיקים, מתחת למלבן המיועד לכתיבת סכום השיק בספרות, וניתן היה להטביעו באמצעות חותמת על שיקים ישנים שהיו נקובים בלירות ישראליות

השקל החדש הוא ההילך החוקי במדינת ישראל, לשקל החדש יש 4 שטרות: 20, 50, 100, 200 ושמונה מטבעות,

מהם שניים הוצאו מהמחזור: 10 אגורות, חצי שקל, וכן 1, 2, 5 ו-10 ש"ח (השניים שהוצאו מהמחזור הם המטבעות ב עריך של אגורה אחת ו-5 אגורות).

אלו

1. תארו את תהליך הפיכת השקל למטבע הרשמי של מדינת ישראל.

2. תארו את מראה השקל החדש.

3. מה מייחד את המטבע: "השקל החדש"? במה שונה מהמטבע הישן?

4. ציירו את סוגי המטבעות/שטרות השונים אשר קיימים כיום.

5. האם אתם מכירים מטבעות של מדינות אחרות? כתבו את שם המדינה והמטבע בה משתמשים במדינה.

העץ הלאומי

מאז ימי קדם זוהה עץ הזית עם אגן הים התיכון וארץ ישראל בפרט. הזית נחשב לעץ הלאומי של ישראל וענפיו מופיעים בסמל מדינת ישראל ומסמלים את השלום.

עץ הזית התגלה לראשונה לפני אלפי שנים בנחל און שבכרמל כצמח בר בעל פרי קטן ותורבת לראשונה לפני יותר מ-5,000 שנים בדרום סוריה, ניתן למצוא בארצנו עצי זית בני יותר מ-2,000 שנים וישנם כשבעה עצי זית (ממוקמים ב"עראבה" שליד כרמיאל) שהוערכו כבני יותר מ-3,000 שנים.

היום עץ הזית נפוץ ברוב המדינות המפותחות ומשמש למאכל להסקה וליצור שמן זית ובשנים האחרונות עץ הזית הפך גם לחלק מרכזי בגני נוי בזכות יופיו המרשים והאצילי.

עם השנים בוצעו הכלאות רבות וחלקם מוצלחות, לכן ניתן למצוא את עץ הזית ביותר מ-15 מינים שונים בארצנו וביותר מ-40 מינים בעולם.

ביהדות הזית הינו אחד משבעת המינים שבהם נתברכה ישראל.

שאלות

1. באילו מקומות ניתן היה למצוא את עץ הזית בעבר לפי המידע שקראתם?
2. באילו מקומות מצוי עץ הזית בימינו?
3. מהם השימושים השונים לעץ הזית?
4. מהי הסיבה לכך שכיום ניתן למצוא מינים רבים של עצי זית?
5. מהו תפקידו של עץ הזית ביהדות?

הפרג האדומי

במשאל שערכו החברה להגנת הטבע ו- ynet ב-2013 ובו השתתפו עשרות אלפי ישראלים, נבחרה הכלנית (*Anemone coronaria*) לפרח הלאומי של ישראל. הכלנית פורחת בשלל צבעים (לבן, סגול-כחול, ורוד ואדום עז) ויוצרת מרבדי פריחה בתקופת החורף. במקורות היהודיים נקראה גם "שושנת המלך". הכלנית היא צמח מוגן וקטיפתו אסורה. מאפיינים: צמח רב שנתי בעל פקעת, ממשפחת הנוריתיים. מלבד האדום, קיים בעושר של גוונים של עלי כותרת - לבן, ורוד, כחול וסגול.

מין מוגן על פי חוק. מתקיים כמה שבועות, עלי הכותרת נפתחים בבוקר ונסגרים בערב.

בארץ הוא מין יחיד. הכלנית נפגעה בארץ בצורה חמורה ביותר על ידי קטיפה מאסיבית, וכמעט שנכחדה בשנות ה-50 של המאה הקודמת. היעלמות הכלנית ופרחים אחרים, היו המניע לזירוז הפעולות המשפטיות והחינוכיות לשמירת פרחי הבר, ואכן פעולות אלה זכו להצלחה ניכרת.

פרטים מעניינים: השם העברי ניתן לו על ידי עמנואל לעף, גדול חוקרי השמות העבריים הקדומים של הצמחים (חי בהונגריה בין השנים 1854-1944), בזכות הפרח המתהדר ככלה, ובעקבות השם התלמודי כלוניתא.

אלק

1. באיזו עונה ניתן לראות את הכלנית פורחת?
2. הכינו תעודת זהות לכלנית. התייחסו לפרטים הבאים: (שם נוסף לכלנית, מאיזו משפחה הכלנית? מהם צבעי הכלנית? האם נחשב לפרח מוגן?)
3. מה היה המניע של בתי המשפט לחוקק את חוק שמירת פרחי הבר?
4. מדוע ניתן לכלנית שם זה? (התייחסו בתשובתכם לשתי הסיבות המוזכרות בקטע)

הכלב הלאומי

הכלב הכנעני הוא הכלב הגזעי הלאומי היחיד של ישראל. הגזע הכנעני משתייך לתת משפחה כלבי שפיץ, כפי שמכונים כלבי פאריה. כלבים אלו הם אחת ממשפחות הכלבים העתיקות ביותר, שנשתמרו אלפי שנים, כשהם שומרים על תכונות בסיסיות ומשתנים במעט בהתאם לתנאי הסביבה, והם היסוד הבסיסי לקשר שבין האדם לכלב. הגזע הכנעני היה נפוץ מאוד באזורנו, מסיני עד סוריה. הוא מוכר עוד מימי התנ"ך ומופיע באמנות סלע באתרים ארכאולוגיים בני אלפי שנים. בתקופה העתיקה חיו הכלבים ככלבי להקה פראיים. במהלך השנים חל חיבור בינם לבין נוודי האזור, הבדואים, ושמשו ככלבי עבודה וככלבי שמירה למופת. מי שהביאה, בעת החדשה, להיכרות עם הגזע הייתה פרופ' רודולפינה מנצל, שהגיעה לארץ ישראל מאוסטריה בשנת 1934, והקימה ארגון של כלבי שירות לטובת "ההגנה". פרופ' מנצל מצאה כי הכלבים שמוצאם באזור זה הם המתאימים ביותר לשמש ככלבי עבודה משום יכולתם להסתגל לתנאי הסביבה הקשים ולתנאי אקלים קיצוניים, ומשום היותם קלים לאילוף ובעלי תכונות של נאמנות ונכונות לעבודה. הגזע הוכר על ידי ההתאחדות הישראלית לכלבנות בשנת 1963, על-פי המפרט הקביל הראשון אשר נכתב אודותיו על ידי פרופ' מנצל בשנת 1953.

מאז נחשב הכלב הכנעני לגזע הלאומי של ישראל, ובשנת 1966 הוא הוכר גם על ידי הפדרציה הבינלאומית לכלבנות.

אלול

1. היכן מצוי הכלב הכנעני בימינו?

2. היכן מוזכר הכלב הכנעני בימי קדם? תארו 2 מקומות המוזכרים הקטע.

3. הכלבים מתאימים לשמש ככלבי עבודה. כתבו 2 סיבות לכך שנמצאו מתאימים.

4. איזו מילה בקטע עזרה לכם להבין זאת?

5. "הכלב הוא ידידו הטוב של האדם" – האם אתם מסכימים עם אימרה זאת? נמקו את תשובתכם.

שירת פולק

הציפור הלאומית

במסגרת אירועי שנת ה-60 למדינת ישראל, נפתח קמפיין בחירת הציפור הלאומית, כמיזם של החברה להגנת הטבע בהובלת מנהל מרכז הצפרות הישראלי של החברה להגנת הטבע, דן אלון, ומנהל המרכז הבינלאומי לחקר נדידת הציפורים בלטרון, ד"ר יוסי לשם. השר להגנת הסביבה גדעון עזרא, ושרת החינוך יולי תמיר, העניקו למיזם את חסותם וכך גם צה"ל. הפרויקט הוגדר כפרויקט לאומי, ערכי וחינוכי המבקש להטמיע בציבור הרחב סט של ערכים חינוכיים, של שמירת ערכי הטבע של ישראל, בדגש על הציפורים.

נקבעו מספר קריטריונים לבחירת המועמדות לציפור הלאומית:

ציפור המאפיינת את ישראל ואת הישראלים

ציפור המקננת בארץ

צבעוניות

שירה

מופיעה במקורותינו

נדירה או נפוצה בישראל

מעמד בהיבט גלובלי

בשנת 2008 התקיימה הצבעה של הציבור הרחב, כולל במערכת החינוך ובצה"ל, וב-29 במאי 2008 הכריז נשיא המדינה שמעון פרס על הדוכיפת כציפור הלאומית.

שאלו

1. מי היה שותף בבחירת "הציפור הלאומית" של ישראל?

2. כיצד בחרו את "הציפור הלאומית"?

3. אתרו את המילים הבאות במילון וכתבו את פירושן: קמפיין, מיזם, חסות, פרויקט, קריטריון.

המאכל הלאומי

בישראל, במיוחד בעשורים הראשונים לקיומה, שבהם היה הפלאפל מזון מהיר עיקרי, נתפס הפלאפל כמאכל לאומי, אף על פי שמקורו במצרים אף שמעמד זה לא זכה להכרה רשמית כלשהי מעולם. לפופולריות רבה זוכים גם השניצל והחמוס. סקרים שנערכים מראים כי דעת הקהל הישראלית נוטה להתייחס לפלאפל ולעיתים גם לחמוס כאל מאכל לאומי. דווקא מקורם של שני מאכלים אלה במטבחים מקומיים של אזור המזרח התיכון הקלה על קבלתם כמאכלים לאומיים, שכן לא היו שני אלו חקוקים בתודעה הישראלית כבעלי קישור מובהק לקבוצה אתנית מסוימת, זאת כאשר הקישור המקובל בהקשר זה מתייחס בראש וראשונה למסורת קולינארית מזרח אירופאית ומולה למסורת קולינארית 'מזרחית'. או, במילים אחרות, יש להניח כי מאכל לאומי המקושר למסורת קולינארית של קבוצה אתנית מסוימת היה מעורר התנגדות אצל קבוצות אחרות.

אלק

1. העתיקו את מילות הקישור המופיעות בקטע.
2. לפי סקרים שנערכו נמצא כי מתייחסים לפלאפל ולעיתים גם לחמוס כמאכלים לאומיים. מה הסיבה לכך? העתיקו את המשפט המסביר זאת.
3. איזו מחלוקת עלולה להיווצר באשר למאכל הלאומי? הסבירו.
4. מה פירוש המילה אף בקטע המידע?
5. עליכם להכין פרסומת שיווקית למאכל הלאומי. הפרסומת צריכה להיות מושכת ואטרקטיבית. נסחו פרסומת העונה על הדרישות.